

Rekomandime

PARANDALIMI: Promovon barazinë gjinore në të gjitha nivelet e arsimit, në mjedise formale dhe joformale dhe zhvillon iniciativa ndërgjegjësimi. Ofron mundësi trajnimi për të gjitha kategoritë e profesionistëve që merren me viktimat dhe kryerësit e dhunës.

KORNIZAT LEGJISLATIVE DHE TË POLITIKAVE: Zhvillimi i legjislacionit për programet e detyrueshme dhe vullnetare për kryerësit e dhunës duke përfshirë Ligjin e ndryshuar për mbrojtjen nga dhuna në familje, në Strategjinë kundër dhunës në familje. Elaborimi i një kornize adekuate politikash duke përfshirë masa specifike në lidhje me programet për kryerësit e dhunës në Strategjinë kundër DhF-së dhe zbatimimi i udhëzimeve specifike në PSV.

QASJA NË PROGRAMET PËR KRYERËSIT E DHUNËS: Krijoni programe të detyrueshme dhe vullnetare për kryerësit e dhunës të disponueshme në tërë Kosovën*. Siguroni më shumë rrugë për referim dhe përfshini të gjithë kryerësit e dhunës, të gjithë shkelësit, jo vetëm ata që abuzojnë me alkool/drogë por edhe ata me probleme të shëndetit mendor. Alokon burime të mjaftueshme dhe të qëndrueshme financiare për këto programe dhe mbështesni praktikën ekzistuese eksperimentale.

POLITIKAT E KOORDINUARA DHE BASHKËPUNIMI ME SHËRBIMET E GRAVE: Adoptoni një qasje gjithëpërfshirëse dhe inkurajoni marrëveshje specifike midis programeve për kryerësit e dhunës dhe subjekteve të tjera për të krijuar një sistem efektiv referimi, shkëmbim informacionesh dhe vlerësim të koordinuar të rrezikut, veçanërisht me shërbimet mbështetëse të grave. Siguroni mbledhjen e koordinuar të të dhënave dhe vlerësoni rregullisht ndikimin e programeve.

PERSPEKTIVA GJINORE DHE PAJTUESHMËRIA ME STANDARDET NDËRKOMBËTARE: Rritja e kapacitetit të të gjithë profesionistëve të vijës së parë dhe ofrimi i trajnimeve specifike për lehtësuesit në mënyrë që të zhvillojnë njohuritë dhe kompetencat për programet e kryerësve të dhunës. Krijimi i procedurave specifike për vlerësimin e rrezikut dhe menaxhimin e rrezikut të kryhen në kohë të caktuara. Mbështetja e vizitave studimore, shkëmbime trajnimi dhe takime me profesionistë nga vende të tjera që të përdorin përvojën dhe mbështetjen e Rrjetit Evropian të Punës me Kryerësit e Dhunës.

STANDARDET DHE UDHËZIMET VENDORE: Kryeni një vlerësim të nevojshëm të fushës dhe krijoni një grup punues në mënyrë që të zhvilloni standarde për të harmonizuar përvojat ekzistuese dhe për të përcaktuar udhëzime specifike dhe kurrikula të strukturuar. Caktoni kritere transparente të licencimit dhe zhvilloni një rrjet në të gjithë Kosovën* për të mbledhur dhe ndarë të dhëna dhe për të shkëmbyer informata dhe praktika.

www.coe.int

Këshilli i Evropës është organizata kryesore e të drejtave të njeriut në kontinent. Ajo përfshin 47 shtete anëtare, përfshirë të gjithë anëtarët e Bashkimit Evropian. Të gjithë vendet anëtare të Këshillit të Evropës kanë nënshkruar Konventën Evropiane për të Drejtat e Njeriut, një traktat i krijuar për të mbrojtur të drejtat e njeriut, demokracinë dhe shtetin e së drejtës. Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut mbikëqyr zbatimin e Konventës në vendet anëtare.

Ky hulumtim është zhvilluar në kuadër të projektit të Këshillit të Evropës "Fuqizimi i luftës kundër dhunës ndaj grave dhe dhunës në familje në Kosovë - Faza II"*

SQ

Krijimi i programeve të trajtimit për kryerësit e dhunës në familje dhe dhunës ndaj grave

Analizë e kornizës ligjore në Kosovë* dhe raport i praktikave të mira

Cilat janë programet për kryerësit e dhunës së DhNG dhe DhF?

Programet për kryerësit e dhunës ekzistojnë që nga vitet 1970 në formën e praktikave eksperimentale. Duke nxitur ndryshime në qëndrimet dhe sjelljet e abuzuesve, puna me kryerësit e dhunës mund të rrisë sigurinë e viktimave, mbrojtjen e grave dhe fëmijëve si dhe ta parandalojë dhunën në të ardhmen. Është element shumë i rëndësishëm në reagimin ndërinstitucional ndaj dhunës në familje. Konventa e Stambollit kërkon që shtetet palë të krijojnë programe për kryerësit e dhunës.

Legjislacioni i Kosovës*

Që nga viti 2011, Kosova* ka parashikuar masa specifike për t'i ri-integruar në shoqëri kryerësit e dhunës në familje. Udhëzimi Administrativ nr. 12/2012, përcakton kushtet e trajtimit psikosocial të kryerësit të dhunës në familje dhe Udhëzimi Administrativ nr. 02/2013 që përcakton trajtimin e detyrueshëm mjekësor për shkelësit e varur nga alkooli dhe droga. Këto akte nënligjore gjithashtu bëjnë thirrje për krijimin e subjekteve të certifikuara që ofrojnë trajtim të detyrueshëm të urdhëruar nga gjykata duke zhvilluar infrastrukturën e duhur në nivelin komunal. Sidoqoftë, për shkak të zbatimit të tyre të kufizuar dhe joadekuat, Programi për Barazi Gjinore (2020-2024) ka deklaruar krijimin e programeve për kryerësit e dhunës në Kosovë* si sfidë urgjente për periudhën e ardhshme katërvjeçare.

Standardet ndërkombëtare

Të përfshira në Kapitullin III mbi "Parandalimin", Neni 16 i Konventës së Stambollit kërkon që shtetet palë të krijojnë programe për kryerësit e dhunës që synojnë edhe kryerësit e dhunës në familje por edhe shkelësit e marrëdhënieve seksuale. Palët në konventë "ndërmarrin

*Të gjitha referencat për Kosovën, qoftë për territor, institucione, ose popullsi, në këtë tekst duhet të kuptohen në përputhje të plotë me Rezolutën 1244 të KS të OKB-së dhe pa parasykujt statusin e Kosovës.

masa legislative ose të tjera të nevojshme për të krijuar ose mbështetur **programe që synojnë të mësojnë kryerësit e dhunës në familje të adoptojnë sjellje jo të dhunshme** në marrëdhëniet ndërpersonale **me qëllim parandalimin e dhunës së mëtejshme dhe ndryshimin e modeleve të sjelljes së dhunshme.**

Më 25 shtator 2020, Kuvendi i Kosovës* miratoi një ndryshim të Kushtetutës që i jep efekt të drejtpërdrejtë Konventës së Stambollit.

Ky raport ilustron standardet dhe udhëzimet ndërkombëtare të krijuara nga Këshilli i Evropës (2008) dhe nga Rrjeti Evropian i Punës me Kryerësit e Dhunës (WWP EN). Ai veçanërisht bazohet në interpretimin e Grupit të Ekspertëve të Këshillit të Evropës për Veprim Kundër Dhunës ndaj Grave dhe Dhunës në Familje (GREVIO) në dispozitat e Nenit 16 në kontekstin e monitorimit të implementimit të Konventës së Stambollit.

Qëllimi i hulumtimit

Qëllimi kryesor i hulumtimit është të vlerësojë kornizën aktuale ligjore dhe të politikave në lidhje me trajtimin e kryerësve të dhunës në familje në Kosovë* dhe të identifikojë boshllëqet dhe nevojat në këtë fushë. Gjithashtu ka gjetur përvoja të zbatimit praktik të programeve për kryerësit e dhunës në të gjithë Kosovën* dhe në rajon ku propozon rekomandime për veprime në të ardhmen në pajtueshmëri me standardet dhe udhëzimet ndërkombëtare.

Metodologjia

Ky studim bazohet si në analizën e dokumentacionit edhe në hulumtimin cilësor. Analiza e dokumentacionit konsistoi në rishikim të dokumenteve dhe raporteve zyrtare të disponueshme në Kosovë*. Për më tepër, u konsultuan 21 persona ku në kuadër të tyre ishin autoritete kryesore, ekspertë dhe profesionistë, përfaqësues të institucioneve publike, organizata ndërkombëtare dhe OJQ. Për shkak të kufizimeve sanitare të vendosura si pasojë e pandemisë COVID-19, të gjitha takimet nga qershori deri në dhjetor 2020 u mbajtën online ku përfshinë intervista gojore ose pyetësorë me shkrim të zhvilluara në anglisht ose në shqip.

Gjetjet kyçe

- Kosova* është ende një shoqëri e pabarabartë gjinore. Qëndrimet seksiste dhe sjelljet e dhunshme përsëriten akoma.
- Legjislacioni aktual mbi programet për kryerësit e dhunës nuk përputhet me kërkesat e Konventës së Stambollit dhe ka të bëjë vetëm me kryerësit e dhunës me probleme të shëndetit mendor dhe të varësisë. Procedurat Standarde të Veprimit (PSV) nuk parashikojnë udhëzime specifike për punën me kryerësit e dhunës në familje dhe programet nuk janë zbatuar në mënyrë adekuate për shkak të mungesës së njohurive, fondeve dhe infrastrukturës.
- Referimi i kryerësve të dhunës në një program mund të bëhet vetëm në bazë të një urdhri gjyqate ose si një masë mbrojtëse dhe numri i përafërt i kryerësve të dhunës që ndjekin trajtimin e detyrueshëm është i ulët.
- Kryerësit e dhunës në familje shpesh barazohen me shkelësit e tjerë të zakonshëm dhe trajtimi reduktohet në abuzimin me alkool dhe substanca, menaxhim të zemërimit, ose mjekim. Në praktikë, profesionistët që merren me kryerësit e dhunës shpesh promovojnë ndërmjetësimin ose pajtimin ndërmjet bashkëshortëve.
- Puna me kryerësit e dhunës nuk është e integruar në përgjigjen ndërinstitucionale ndaj dhunës në familje. Deri më tani nuk ka marrëveshje zyrtare ose procedura specifike për t'i kontaktuar kryerësit e dhunës që t'iu ofrohet atyre mbrojtje dhe mbështetje.
- Standarde dhe udhëzime uniforme për të drejtuar programet për kryerësit e dhunës nuk ekzistojnë në Kosovë*. Lehtësuesit e programeve aktuale nuk ndjekin protokolle specifike për veprim, të cilat sjellin disa rreziqe për viktimat.
- Hulumtimi ka zbuluar ekzistencën e dy iniciativave eksperimentale: një projekt pilot nga Shtëpia e Sigurt në Gjakovë dhe programin e krijuar nga Qendra SIT në Prishtinë. Megjithatë, këto programe kanë operuar në mënyrë të izoluar, pa elaboruar udhëzime të përbashkëta për praktikë.
- Praktikrat më të mira nga vende të ndryshme mund të shërbejnë si inspirim për të konceptuar dhe krijuar programe për kryerësit e dhunës në Kosovë*.